

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено основні проблем формування фондового ринку України і висвітлено можливі перспективи його розвитку.

Ключові слова: біржа, фондовий ринок, фондова біржа, перспективи розвитку.

Abstract

The main problems of formation of stock market of Ukraine and the possible prospects of their development are investigated

Keywords: stock market, stock market, stock exchange, prospect of development.

Вступ

Загальновідомо, що наше законодавство є застарілим й не дає нормально розвиватися фондовому ринку, а його прогалини закриваються за допомогою прийняття різних нормативно-правових актів, що, як правило, не приносить успіху. Як наслідок, робота, проведена Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, а у подальшому Кабінетом Міністрів, іноді не має того позитивного результату, на який очікували. Йдеться не лише про професійних учасників ринку цінних паперів, а й про пересічних громадян України. Таким чином, складається тенденція до отримання нового, так званого базового, закону, який регулюватиме всі істотні питання щодо життєдіяльності ринку цінних паперів та основні питання його регулювання. Тільки такий підхід дозволить сформувати дійсно ефективну законодавчу базу з регулювання ринку цінних паперів, яка не лише дасть значний поштовх його розвитку, а й сприятиме підняттю економіки країни в цілому.

Результати дослідження

Фондовий ринок може стабільно функціонувати тільки тоді, коли вільні кошти легко перетворюються в цінні папери і на них відповідно формуються попит та пропозиція. Надлишки грошей, що утворюються на підприємствах та в організаціях, використовуються ними, у першу чергу, для внутрішніх інвестицій. [1] Фондовий ринок на 2019 рік знаходиться на підйомі це дає змогу говорити про наслідки підвищення з 2015 року інвестиційного поля в економіку, створення нормативної бази і закону. Структура торгів: корпоративні облігації (45%), державні облігації (27%), акції (23%), муніципальні облігації (5%), інвестиційні сертифікати (1%).

Акції-лідери зростання, які включено до «індексного кошику» індексу ПФТС: «Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (зростання ціни попиту — +301,82%; зростання ціни пропозиції — +284,43%), «Стірол» (+87,32%; +66,67%), «Укрнафта» (+72,27%; +53,63%), «Київенерго» (+40,95%; +21,54%), «Донбасенерго» (+22,91%; +15,38%).

Капіталізація ринку акцій зросла в 2,1 рази до 147,3 млрд. грн. До найбільших за капіталізацією емітентів ПФТС відносяться ВАТ «Криворіжсталь» (16,02 млрд. грн.), ВАТ «Укртелеком» (12,98 млрд.

грн.), ВАТ «Укрнафта» (11,21 млрд. грн.), ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча» (9,12 млрд. грн.) та ВАТ «Азовсталь» (7,76 млрд. грн.) [2]

Структура фондового ринку об'єднує чотири головні складові:

- ринок позикового капіталу;
- валютний ринок;
- ринок рідкоземельних і дорогоцінних металів;
- ринок цінних паперів [3].

Для того, щоб забезпечити стабільний розвиток ринку цінних паперів в Україні головною метою, повинно стати залучення інвестиційних ресурсів для спрямування їх на оновлення виробничого потенціалу та забезпечення подальшого зростання виробництва. Цього можна досягти шляхом вирішення наступних завдань:

1) залучення через фондовий ринок інвестицій в реальний сектор економіки в обсягах, які б забезпечували його потреби (на рівні розширеного відтворення), хоча на даному етапі економічною розвитку держави, швидше треба вирішувати не суто інвестиційні питання, пов'язані з наступними грошовими виплатами, а більшу увагу приділяти інноваційним проектам, що сприяли б підвищенню ринкової капіталізації за умов зниження рівня ризиків;

2) сприяння зростанню питомої ваги корпоративних цінних паперів, розвиток ринків нових фінансових інструментів, зокрема інноваційного ринку деривативів;

3) підвищення ролі внутрішніх інвесторів – громадян та реституційних інвесторів (пенсійних та інвестиційних фондів, страхових компаній тощо);

4) подолання домінування неорганізованого ринку над організованим, виведення організованого ринку на провідні позиції;

5) створення нормальних умов для реалізації національних інвестиційних можливостей і сприяння залученню зовнішніх інвестицій;

6) зосередження торгівлі цінними паперами підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави та підприємств-монополістів на фондових біржах;

7) формування реальних цін під впливом попиту та пропозиції цінних паперів, вільного від маніпулювання;

8) забезпечення ефективної системи захисту прав та законних інтересів інвесторів шляхом гарантованого виконання угод, а також закріплення і обліку прав власності щодо цінних паперів;

9) створення загальноекономічних передумов для підвищення конкурентоспроможності фондового ринку України з подальшою цивілізованою його інтеграцією на міжнародні ринки капіталу;

10) узгодження грошово-кредитної, валютної і бюджетно-податкової політики держави з метою комплексного розвитку фінансового ринку України. Таким чином, актуальною є проблема оптимізації діяльності формалізованого ринку цінних паперів відповідно до реальних потреб національної економіки. Аналіз звітних даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку показує що український фондовий ринок має тенденцію до зниження у зв'язку з фінансовою кризою [3].

Таким чином, під фондовим ринком слід розуміти сукупність суспільно-економічних відносин, що виникають під впливом попиту і пропозиції на капітал у формі цінних паперів залежно від очікуваного доходу та ризику, шляхом здійснення емісій та обігу цінних паперів між його учасниками у процесі розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів, через створення необхідних умов та інститутів для його ефективного функціонування. фінансових ресурсів [4].

У сучасних умовах фондовий ринок України все ще можна вважати таким, який розвивається. Не зважаючи на певні зрушення у розвитку національного фондового ринку як у операціях, так і у регулятивній діяльності, український ринок все ще має багато проблем та недоліків. За 2013-2018 роки в

Україні спостерігається зменшення обсягів капіталізації, яке значною мірою пов'язане із зменшенням кількості випусків акцій, внесених до біржового реєстру як такі, що відповідають вимогам лістингу [5]. Дана тенденція негативно впливає на рівень розвитку фондового ринку у цілому. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) у 2018 році, порівняно з 2017 роком, темп приросту обсягів торгів на ринку цінних паперів становив 26% при зростанні ВВП на 3,2%. Співвідношення обсягів торгів на ринку цінних паперів до ВВП – 19,8%. За підсумками 2018 року спостерігалось зростання обсягу торгів на ринку цінних паперів, порівняно з 2017 роком, на 26% – до 590,59 млрд. грн. (рис.1) [5].

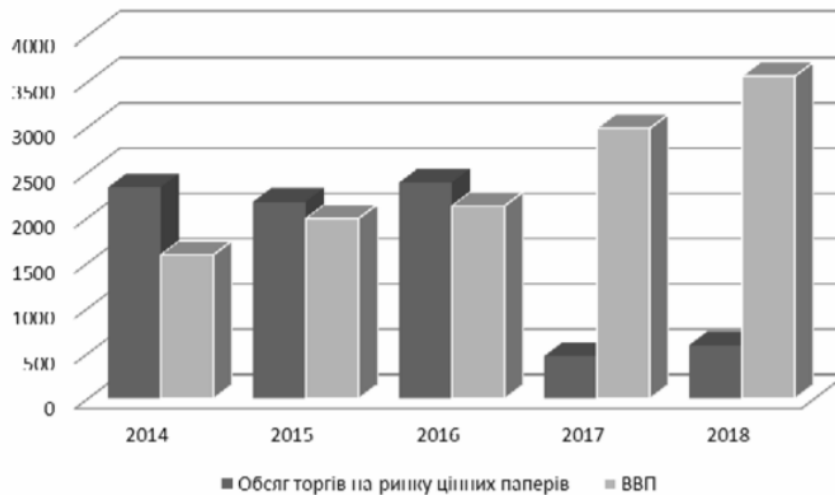

Рис. 1 Порівняння обсягів торгів на ринку цінних паперів та ВВП в Україні у 2014-2018 рр., млрд. грн. [5]

Хоча і в порівнянні з 2017 роком обсяг торгів збільшився, але порівнюючи з 2016 роком цей показник зменшився майже у 4 рази. Частково дане скорочення можна пояснити не врахуванням у розрахунках обсягу торгів депозитних сертифікатів Національного банку України починаючи з 2017 року. Проте таке зменшення обсягів торгів можна також пов'язати із впровадженням ряду законодавчих актів спрямованих на удосконалення регулювання та впровадження прозорості на ринку цінних паперів, таким чином відсіявши деяких недобросовісних учасників фондового ринку. За результатами торгів на організованому ринку протягом січня-серпня 2019 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами склав 205,75 млрд. грн. Протягом січня-серпня 2019 року порівняно з даними аналогічного періоду 2018 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі збільшився на 17,63% (січень-серпень 2018 року – 175 млрд. грн.) [5]. Незважаючи на різницю у стані українського біржового ринку у порівнянні із іншими біржами світу, все ж таки існують позитивні тенденції його подальшого розвитку та ряд проблем, без вирішення яких неможливе успішне виконання фондовим ринком покладених на нього функцій: залучення інвестицій та розподілу капіталу.

Висновки

В цілому можна відзначити, що зростання фондового ринку набуває якісно нової динаміки за умови тривалого періоду політичної та економічної стабільності, розвитку ринкової інфраструктури. Існує реальна можливість збалансованого росту обсягів ринкової торгівлі. Цілком природно, що розвиток приватного сектору відіграє найвагомішу роль у розвитку ринку капіталу, особливо щодо збалансування попиту та пропозиції. Але держава, у свою чергу, є відповідальною за створення та впровадження «правил гри» у фінансовому секторі. Прозоре і передбачуване законодавче та регуляторне середовище має стимулювати розвиток фінансового ринку, підтримувати повне та чесне розкриття всієї

фінансової інформації про емітента, а також забезпечувати чітке здійснення процедур банкрутства, спрямованих на реалізацію прав кредиторів. В загалом способствує розвитку фондового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітичний огляд фондового ринку України за перший квартал 2013 – 2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/documents/research/>
2. Звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку протягом I півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/>.
3. Кравченко Ю.Я. Фондовый рынок: учебное пособие для студентов экономических вузов / Кравченко Ю.Я. – К. : Дакор, КНТ, 2013. – 733 с
4. Рум'янцев С. І. Тенденції розвитку фондового ринку / С. І. Рум'янцев // Цінні папери України. – 2014. – № 45. – С. 28–29.
5. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/60.pdf

Тетяна Миколаївна Білоконь - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, e-mail: tm.bilokon@gmail.com

Погода Валерія Вікторівна - студент групи Ек-176, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: kaleriavvp@gmail.com

Tetiana M. Bilokon - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Valeria V. Pogoda - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.